

The relationship between personality structures based on the neo-approach and moral development with regard to the mediating role of emotional discipline in students familiar with the teachings of the Holy Quran at Farhangian University of Kerman

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Mohammad Esmailzadeh
Hamdallah Manzari Tavakoli*
Mitra Kamyabi
Amanullah Soltani

How to cite this article

Mohammad Esmailzadeh, Hamdallah Manzari Tavakoli, Mitra Kamyabi, Amanullah Soltani. The relationship between personality structures based on the neo-approach and moral development with regard to the mediating role of emotional discipline in students familiar with the teachings of the Holy Quran at Farhangian University of Kerman, *Journal of Quran and Medicine*. 2023; 8(2): 125-133.

ABSTRACT

The current research was conducted with the aim of the relationship between personality structures based on the neo-approach and moral development with regard to the mediating role of emotion regulation. The research method is correlation. The statistical population was the students of Farhangian University of Kerman in the academic year of 1401-02. A sample of 350 people was randomly selected. Research tools were NEO-SF, Garnevsky's Emotional Regulation Questionnaire, and Lotfabadi's Moral Development Scale. Data analysis was done with SPSS-19 and AMOS software. The results of path analysis showed that the modified model by removing weak paths; It has a good fit. Also, the investigation of the mediating role showed that emotion regulation dimensions are a significant mediator between personality traits and moral development. Based on the findings of the research, it can be said that teaching the dimensions of emotion regulation will be effective in improving moral development.

1. PhD student, Department of Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.
2. Associate Professor, Department of Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran (corresponding author).
3. Associate Professor, Department of Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.
4. Associate Professor, Department of Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.

* Correspondence:
Email: h-manzari33@yahoo.com

Keywords: personality structures. emotion regulation. moral development.

رابطه سازه های شخصیتی براساس رویکرد نئو با

رشد اخلاقی با توجه به نقش میانجیگرانه نظم جویی

هیجان در دانشجویان آشنا به آموزه های قرآن کریم

در دانشگاه فرهنگیان کرمان

محمد اسماعیل زاده

دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

حمدالله منظری توکلی*

دانشیار، گروه روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران (نویسنده مسئول).

میترا کامیابی

دانشیار، گروه روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

امان الله سلطانی

دانشیار، گروه روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف رابطه سازه های شخصیتی براساس رویکرد نئو با رشد اخلاقی با توجه به نقش میانجیگرانه نظم جویی هیجان در دانشجویان آشنا به آموزه های قرآن کریم در دانشگاه فرهنگیان کرمان انجام شد. روش پژوهش همبستگی است. جامعه آماری دانشجویان دانشگاه فرهنگیان کرمان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۰۲ بودند. نمونه ۳۵۰ نفری بصورت تصادفی انتخاب گردیدند. ابزار پژوهش پرسشنامه شخصیتی نئو (NEO-SF)، پرسشنامه تنظیم هیجانی گارنفسکی و مقیاس رشد اخلاقی لطف آبادی بودند. تحلیل داده ها با نرم افزار SPSS-19 و AMOS انجام گرفت. نتایج تحلیل مسیر نشان داد اصلاح شده با حذف مسیرهای ضعیف؛ برازش مطلوبی دارد. همچنین بررسی نقش میانجی گرانه نیز نشان داد ابعاد تنظیم هیجان میانجی گر معنی داری بین ویژگیهای شخصیتی و رشد اخلاقی هستند. براساس یافته های پژوهش می توان گفت آموزش ابعاد نظم جویی هیجان در بهبود رشد اخلاقی موثر خواهد بود.

واژگان کلیدی: سازه های شخصیتی، رشد اخلاقی، نظم جویی هیجان.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۷

* نویسنده مسئول: h-manzari33@yahoo.com

مقدمه

تمدن ماشینی امروز که سبب تغییر زندگی ساده قدیمی و تبدیل آن به یک زندگی پرتجمل و پیچیده شده و نیز کمرنگ شدن روابط عاطفی و همدلی، تقابل سنت های کهنه با ارزش های نوین، شکست ها و عقده های روانی در تشدید احساس درماندگی، سرخوردگی و نا امیدي موثر بوده و در نتیجه عصیان روز افزون انسان ها به ویژه نسل جوان را برانگیخته است و زمینه بروز آسیب های اجتماعی بیشتری را فراهم کرده است (۱). سازگاری موفقیت آمیز افراد بسته به عملکرد یکپارچه توانش های هیجانی دارد. در واقع توانایی های هیجانی در پرورش سازگاری با تجارب و حوادث تنش زای وقوع یافته، پیش بینی اهداف مطلوب در آینده و نیز سازگاری با استرس- های مزمن نقشی اساسی دارد. نوجوانانی که در رابطه با شناخت هیجانات خود دچار مشکل هستند و توانایی های لازم را برای تنظیم هیجاناتشان ندارند، در شرایط پر استرس از کنترل خوبی برخوردار نبوده، ماهیت استرس را با شدت بالاتری درک می نمایند و از سازگاری اخلاقی کمتری برخوردارند (۲). شخصیت گرایش ها و خصوصیات پایداری است که تعیین کننده تشابهات و تفاوتها در رفتارهای روانشناختی (افکار، عواطف و اعمال) افراد است و اینگونه رفتارها در طول زمان تداوم دارند و به راحتی نمی توان آنها را تنها پیامد فشارهای اجتماعی و زیستی لحظه ای در نظر گرفت تحول نظریه های شخصیت و پیشرفت در روشهای اندازه گیری و تحلیل های آماری منجر به پدیداری یکی از نافذترین نظریه های شخصیتی معاصر گردید. که با اصطلاح مدل پنج عامل بزرگ شخصیت یا پنج بزرگ معروف شده است. مدل پنج عامل بزرگ شخصیت در سالهای اخیر به عنوان رویکردی پرطرفدار و قدرتمند برای مطالعه ویژگیهای شخصیتی مورد توجه بسیاری از روانشناسان قرار گرفته است. پنج عامل بزرگ شخصیت اغلب با عناوین روان نژندگرای، برونگرایی، وظیفه گرایی، توافق پذیری، گشودگی در تجربه معرفی می شوند. با توجه به اینکه پنج عامل بزرگ شخصیت به عنوان متغیری مهم در پژوهشهای مختلف مورد بررسی علمی قرار گرفته و ارتباط این صفات شخصیتی با دیگر متغیرهای روانشناختی مورد توجه روانشناسان و پژوهشگران قرار گرفته است، مبحث شخصیت و هیجان نیز موضوعی است که توجه پژوهشگران را به خود جلب نموده است. پژوهشگران علاقمند هستند که در مورد ارتباط شخصیت و راهبردهای تنظیم هیجان اطلاعاتی داشته باشند. در نظریه داروین ابراز هیجان ها که هیجان ها از هم متمایز می کند، الگوهایی حرکتی هستند که به کارکردهای انطباقی در خلال تکامل خدمت می کنند و از نظر او هیجانها کارکردهای مفیدی باقی مانده اند که به انسان در سازگاری با محیط چه به صورت اجتماعی و چه از طریق تنظیم هیجانها کمک می کنند (۳). در واقع تنظیم هیجان به معنی فرآیندهایی است که از طریق آنها فرد هیجانهای خود را ارزیابی، نظارت و حفظ می کند و یا این هیجانها را تغییر می دهد (۴) می توان گفت که عامل روان نژندگرای با

آسیب این افراد در ناحیه مغزی فوق می تواند دلالت بر ارتباط پایگاه های شخصی با توانایی تئوری ذهن داشته باشد چنانکه بهره مندی از برخی صفات شخصیتی آمادگی و انگیزش بیشتری در یک فرد جهت شخصیت دیگر خود را تنها به شناسایی ابعاد پایدار شخصیت محدود نکرده، بلکه توجه خاصی به سمت مطالعه سازو کارهای شناختی و عصبی ای که زیر بنای شخصیت هستند مبذول نموده اند (۱۰). چنانکه بعضی از پژوهش ها نشان می دهد که بعد برون گرایی می تواند با تغییراتی در نظام پاداش دهی مبتنی بر دوپامین در مغز نظام میانی و بعد روان رنجورخویی با تغییراتی در فعالیت نظام هیجان منفی که توسط انتقال دهنده شیمیایی سروتونین به ویژه در مدار درگیر در ناحیه ی آمیگدال تعدیل می گردد توصیف می شود (۱۱). با توجه به مطالعات صورت گرفته در زمینه ی بررسی مبانی عصب شناختی صفات شخصی نظر می رسد تفاوت های موجود در توانایی تئوری ذهن بزرگسالان عادی تا حدودی برخاسته از تفاوت های آن ها در بهره مندی از صفات شخصیت باشد. با درهم بینی نتایج پژوهش های قبلی؛ پژوهش حاضر بدنبال تبیین رشد اخلاقی بصورت یک مدل علمی که بتواند براساس سازه های شخصیتی براساس رویکرد نئو و با نقش میانجیگرانه نظم جویی هیجان رشد اخلاقی را پیش بینی کند.

مواد و روش ها

پژوهش حاضر یک تحقیق زمینه یابی و از نظر روش شناسی جز تحقیقات همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان واحد کرمان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ می باشند. نمونه آماری براساس تعداد متغیرهای پیش بین (۷متغیر) برای هر متغیر ۵۰ نفر در نظر گرفته شد که در مجموع ۳۵۰ نفر بود که از دانشجویان به صورت نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شد. به این صورت که از بین رشته های موجود و در مقاطع مختلف ۵ رشته بصورت تصادفی و از بین رشته های تعیین شده ۱ کلاس از ورودی های مختلف بصورت تصادفی انتخاب شد.

پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان گرانفسکی پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان توسط گرانفسکی و همکاران تدوین شده است، این پرسشنامه، پرسشنامه ای چند بعدی و یک ابزار خود گزارشی است که دارای ۳۶ ماده است و دارای فرم ویژه بزرگسالان و کودکان می باشد. مقیاس تنظیم شناختی هیجان نه (۹) راهبرد شناختی ملامت خویش، پذیرش، نشخوارگری، تمرکز مجدد مثبت، تمرکز مجدد بر برنامه ریزی، ارزیابی مجدد مثبت، دیدگاه پذیری، فاجعه انگاری و ملامت دیگران را ارزیابی می کند. گارانفسکی و همکاران اعتبار و روایی مطلوبی را برای این پرسشنامه گزارش کرده اند. این پرسشنامه شامل ۳۶ پرسش مدرج پنج نمره ای (از همیشه یا هرگز) می باشد که هر چهار پرسش یک عامل را مورد ارزیابی قرار می دهد قرار می دهد و در مجموع نه عامل به قرار، سرزنش خود، سرزنش دیگران، فاجعه آمیز کردن، نشخوار فکری،

راهبردهای منفی تنظیم هیجان یا مشکل در تنظیم هیجان و عوامل برونگرایی و گشودگی، توافق پذیری و وظیفه گرایی در تجربه با راهبردهای مثبت و مفید تنظیم هیجان مرتبط است، رشد اخلاقی نیز از ویژگی هایی است که با سازه های شخصیتی رابطه معناداری دارد. "رشد اخلاقی عبارت است از رشد انسان در جنبه های شناختی، گرایشی و رفتار اختیاری انسان که به کمال انسان در زندگی شخصی و اجتماعی و معنوی او می انجامد" (۵)

روانشناسان، رشد اخلاقی را متشکل از سه عنصر شناختی، عاطفی و رفتاری می دانند و هر دیدگاه به یکی از این مؤلفه ها تاکید دارد. شناخت و شکل گیری باور باعث ایمان اخلاقی می شود. انسانی که خوب و بد را می شناسد الزامی برای عمل به آن ندارد، مگر آنکه باور ژرف و ایمان راستین به آن داشته باشد ایمان و اخلاقیات انسان را به تنظیم هیجانان بصورت مثبت و موتور حرکت انسان به سوی رفتارهای مثبت و انسان دوستانه می باشد. بین ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی با رشد اخلاقی رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

از طرفی با توجه به مطالعات صورت گرفته در زمینه بررسی مبانی عصبی و شناختی، یکی از فرضیات جالب در این حوزه ارتباط احتمالی است که می تواند بین عامل های شخصیت با ذهن و ذهن خوانی وجود داشته باشد (۶). اصطلاح ذهن خوانی که به عنوان توانایی منحصر به فرد انسان برای توضیح و پیش بینی رفتار خود و دیگران با استناد به حالت های ذهنی توصیف شده، برای اولین بار توسط پریماک و وودراف مطرح شد و پس از آن به عنوان یکی از جالب ترین و مهم ترین موضوعات در گستره علم روان، مورد توجه روان شناسان تحولی قرار گرفت (۷). توانایی درک این موضوع که دیگران واجد حالات ذهنی ای (افکار، تمایلات و عقاید) هستند که می توانند با حالات ذهنی خود فرد یا واقعیت متفاوت باشد «تئوری ذهن» نامیده می شود. توانایی هایی که رسماً با توانایی تئوری ذهن در ارتباط هستند عبارتند از رشد اخلاقی، تمایز ظاهر و واقعیت و به کاربردن اصلاحاتی که بیان کننده حالت ذهنی هستند (۸) علی رغم آنکه در ادبیات پژوهشی رابطه بین صفات شخصی، رشد اخلاقی با تنظیم هیجان و توانایی شناختی تئوری ذهنی انجام نشده و همچنین مطالعه ای پیرامون بر توانایی شناختی تئوری ذهن انجام نشده، لیکن نتایج برخی از مطالعات عصب شناختی صورت گرفته پیرامون مبانی عصبی صفات شخصیتی، به طرح انگاره هایی مبنی بر اینکه برخی از صفات شخصیتی می توانند آمادگی هایی را در فرد جهت از صفات شخصی ادراک حالات ذهنی دیگران ایجاد نماید، مطرح کرده اند.

با توجه به نتایج مطالعه (۹)، از بین پنج عامل شخصیت، خواستگاه های عصبی بعد موافقت پذیری - شیار گیجگاهی فوقانی خلفی - می تواند با توانایی همدلی و ادراک حالات ذهنی دیگران به ویژه به نقش این ناحیه مغزی در پردازش باورها و با توجه به هیجانان دیگران، در ارتباط باشد. علاوه بر این مطالعاتی که در زمینه آسیب تئوری ذهن در افراد مبتلا به سایکوپاتی وجود دارد نیز با توجه به

این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده گر (R)، استفاده شد، که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود. (۱۵). در پژوهش آتش روز با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از ۵ صفت: روان آزرده‌گی خوبی، برون گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۳۸ و ۰/۷۷ به دست آمد.

پرسشنامه رشد اخلاقی

سئوالات این آزمون در شش مقوله اخلاقی، و برای هر مقوله سه سؤال داستانی، طراحی شده است. این شش مقوله اخلاقی عبارتند از: اخلاق زیست-محیطی، اخلاق مراقبت از خود یا اخلاق فردی، اخلاق در مناسبات خانوادگی، اخلاق اجتماعی، اخلاق انسانی، و اخلاق مینوی (یا متعالی). هر یک از هجده سؤال آزمون با یک یا چند مقیاس شش درجه ای قضاوت اخلاقی مورد سنجش قرار گرفته است

هر یک از هجده سؤال آزمون با یک یا چند مقیاس شش درجه ای قضاوت اخلاقی مورد سنجش قرار گرفته است. برای سنجش امتیاز هر بعد، مجموع امتیازات مربوط به آن بعد را با هم جمع نمایید. روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور، خوب ارزیابی و تایید شده است. همچنین پایایی آن نیز با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید. آلفای این پرسشنامه بالای ۷۰ درصد بدست آمد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این پرسشنامه می باشد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش های آماری توصیفی و استنباطی استفاده خواهد شد و از نرم افزار SPSS-21 استفاده خواهد شد. برای بررسی وضعیت متغیرها از آماره ای توصیفی شامل جداول فراوانی نمودارهای ستونی و شاخصهای پراکندگی شامل میانگین، انحراف معیار، چولگی، کشیدگی و دامنه نمرات استفاده خواهد شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها در آمار استنباطی از بررسی فرضیه-های پژوهش داده ها به روش معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزار AMOS استفاده می‌شود.

تحلیل داده‌ها

برای بررسی و آزمون مدل پژوهش و برازش مدل با روش برآورد حداکثر درست نمایی از نرم افزار AMOS³ در spss-19 استفاده گردید. همچنین اثرات غیر مستقیم و میانجیگر⁴ در مدل پیشنهادی نیز با روش معنی داری پریچر-هیز بررسی شد.

یافته‌ها

جدول شماره ۱ همبستگی متغیرهای مورد بررسی در نمونه مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

تمرکز مجدد بر برنامه ریزی پذیرش، تمرکز مثبت و ارزیابی مثبت را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. فرم فارسی این مقیاس به وسیله ی سامانی و جوکار مورد اعتباریابی قرار گرفته است.

ضریب آلفا برای خرده مقیاس‌های این پرسشنامه به وسیله گرانفسکی و همکاران در دامنه ۰/۷۱ تا ۰/۸۱ گزارش شده است. برای بررسی روایی همگرا و اگر ای این پرسشنامه در ایران از مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس که شامل ۲۱ پرسش مدرج چهار نمره ای (از کاملاً شبیه من تا کاملاً متفاوت از من) می‌باشد که سه عامل افسردگی، استرس و اضطراب را مورد ارزیابی قرار می‌دهد، در این مقیاس هر یک پرسش یک عامل اختلال هیجانی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

پرسشنامه ویژگی های شخصیت نئو

این پرسشنامه فرم کوتاهی نیز به نام (NEO-FFI) نیز دارد که یک پرسشنامه ۶۰ سؤالی است و برای ارزیابی ۵ عامل اصلی شخصیت به کار می‌رود اگر وقت اجرای تست خیلی محدود باشد و اطلاعات کلی از شخصیت کافی باشد از این پرسشنامه استفاده می‌شود. از سوی دیگر اجرای این آزمون از نظر هزینه و زمان مقرون به صرفه است مقیاس های آن از اعتبار بالایی برخوردارند و همبستگی بین مقیاس ها زیاد است و از همه مهمتر این آزمون بر خلاف سایر آزمون های شخصیتی، انتقادات کمتری بر آن وارد شده است (۱۲). پاسخانامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی تفاوت، موافقم و کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره گذاری فرم کوتاه این پرسشنامه یعنی NEO-FFI در تمام مواد یکسان نیست. به این معنی که در نمره گذاری برخی از مواد فرم کوتاه پرسشنامه، به کاملاً مخالفم نمره ۴، مخالفم نمره ۳، بی تفاوت نمره ۲، موافقم نمره ۱ و کاملاً موافقم نمره ۰ تعلق می‌گیرد. در حالی که برخی دیگر از مواد این فرم کوتاه به صورت عکس حالت گفته شده نمره گذاری می‌شوند (۱۳). اعتبار درازمدت این پرسشنامه نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یک مطالعه طولانی ۶ ساله روی مقیاس های روان آزرده‌گی خوبی، برون گرایی و باز بودن نسبت به تجربه، ضریب های اعتبار ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ را در گزارش های شخصی و نیز در گزارش های زوج ها نشان داده است. ضریب اعتبار دو عامل سازگاری و باوجدانی به فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ بوده است (۱۴). در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروهی فرشی روی نمونه ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه های تبریز، شیراز و دانشگاه های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. ضرایب آلفای کرونباخ در هر یک از عوامل اصلی روان آزرده‌گی خوبی، برون گرایی، باز بودن، سازگاری و با وجدانی به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۴، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ به دست آمد. جهت بررسی اعتبار محتوایی

³ Analysis of moment structure

⁴ Mediator

¹ Fitting model

² Maximum likelihood estimate

جدول ۱ همبستگی متغیرهای مورد بررسی در نمونه مورد مطالعه

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
روان آزدگی	۱						
برونگرایی	-.۰۵۷**	۱					
گشودگی به تجربه	-.۰۴۹**	۰/۵۸**	۱				
توافق جویی	-.۰۵۲**	۰/۱۹*	۰/۶۰**	۱			
وظیفه شناسی	-.۰۴۸**	۰/۶۴**	۰/۵۴**	۰/۴۹**	۱		
نظم جویی مثبت	-.۰۳۴**	۰/۳۲**	۰/۲۲**	۰/۲۰**	۰/۳۹**	۱	
نظم جویی منفی	۰/۳۰**	۰/۱۹*	-.۰/۲۷**	-.۰/۲۴**	-.۰/۳۴**	-.۰/۴۷**	۱
رشد اخلاقی	-.۰/۳۹**	-.۰/۲۵**	-.۰/۱۷**	-.۰/۳۰**	۰/۲۸**	-.۰/۳۵**	-.۰/۳۰**

** $p \leq 0.01$ * $p \leq 0.05$

می‌باشند. در جدول شماره ۲ مقادیر ضریب چولگی و کشیدگی، ضریب تحمل و تورم واریانس برای داده‌های پژوهش محاسبه شده است.

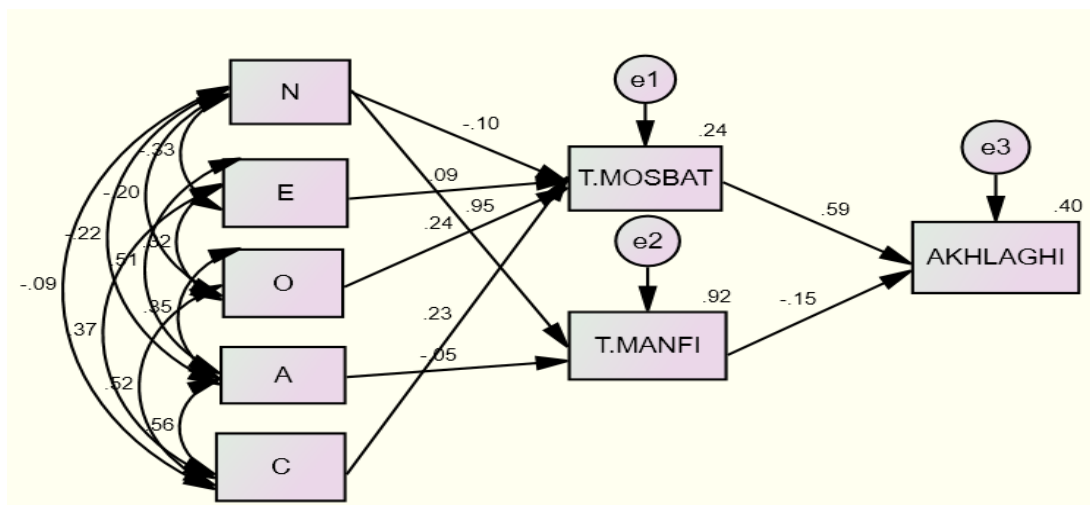
ارزیابی مفروضه های تحلیل مدل بررسی آماره‌های چولگی و کشیدگی و عدم همخطی چندگانه از ملاک‌های متداول برای بررسی مفروضه‌های آماری تحلیل مسیر

جدول ۲ شاخص‌های آماری، چولگی، انحراف معیار چولگی، کشیدگی و شاخص‌های ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش

متغیرها	شاخص‌های آماری	چولگی	انحراف معیار چولگی	کشیدگی	انحراف معیار کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس (VIF)
روان آزدگی	۰/۵۸۲	۰/۱۷۲	۰/۴۱۶	۰/۳۴۴	۰/۵۵	۱/۴۴	
برونگرایی	۰/۴۷۲	۰/۱۷۲	۰/۳۲۵	۰/۳۴۴	۰/۶۴	۲/۱۰	
گشودگی به تجربه	۰/۳۷۴	۰/۱۷۲	۰/۱۶۷	۰/۳۴۴	۰/۴۷	۱/۸۲	
توافق جویی	۰/۲۶۵	۰/۱۷۲	۰/۱۴۵	۰/۳۴۴	۰/۵۲	۱/۶۰	
وظیفه شناسی	۰/۵۸۷	۰/۱۷۲	۰/۴۰۷	۰/۳۴۴	۰/۷۹	۱/۵۴	
نظم جویی مثبت	۰/۴۹	۰/۱۷۲	۰/۳۷۲	۰/۳۴۴	۰/۷۲	۱/۴۶	
نظم جویی منفی	۰/۸۷	۰/۱۷۲	۰/۵۴۲	۰/۳۴۴	۰/۶۲	۱/۵۷	
رشد اخلاقی	۰/۹۷	۰/۱۷۲	۰/۶۵۲	۰/۳۴۴	متغیرملاک	متغیرملاک	

دیدگاه میرز و همکاران ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و ارزش عامل تورم واریانس بالاتر از ۱۰ نشان دهنده هم خطی بودن است.

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که ارزش‌های کشیدگی و چولگی هیچ یک از متغیرها از محدوده بین +۲ و -۲ خارج نشده است. این مطلب بیانگر آن است که توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای پژوهش از نرمال بودن تک متغیری انحراف آشکاری ندارند. لازم به توضیح است که گارسون (۱۶) معتقد است چولگی و کشیدگی باید بین +۲ و -۲ باشد تا داده‌ها در سطح ۰/۰۵ به صورت نرمال توزیع شوند. برخی دیگر نیز این محدوده را بین +۳ و -۳ در نظر می‌گیرند (۱۷). همچنین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که مساله همخطی بودن در بین متغیرهای پیش بین تحقیق رخ نداده است. زیرا که مقادیر ضریب تحمل کمتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس برای هر یک از متغیرهای پیش بین بالاتر از ۱۰ نیست. منطبق بر

شکل شماره ۱ مدل نهایی و اصلاح شده پژوهش

NFI برای تعیین کفایت برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها به کار گرفته شد. نتیجه بدست آمده در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جهت آزمون مدل پیشنهادی رابطه بین متغیرهای پژوهش روش تحلیل مسیر به کار گرفته شد. برازندگی الگوی پیشنهادی بر اساس ترکیبی از سنج‌های برازندگی از جمله مجذور خی، به عنوان شاخص برازندگی مطلق، GFI، AGFI، IFI، TLI، CFI، و

شاخص	χ^2	df	χ^2/df	GFI	AGFI	IFI	TLI	CFI	NFI	RMSEA
مدل	۲۸/۸۵	۱۰	۲/۸۸	۰/۹۸	۰/۹۳	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۰۷

روش آماری بوت استرپ مورد بررسی قرار گرفتند. جدول شماره ۴ نتیجه آزمون پریچر-هیز برای بررسی نقش میانجیگری متغیرهای مذکور را نشان می‌دهد.

با توجه به شاخص‌های برازش مدل؛ می‌توان گفت مدل پیشنهادی برازش خوبی با داده‌ها دارد. یکی از اهداف عمده در بررسی مدل‌های ساختاری بررسی نقش میانجیگرانه و واسطه‌ای بین متغیرها است. در مدل پیشنهاد شده در پژوهش حاضر تنظیم شناختی هیجان بعنوان میانجیگر بین ویژگی‌های شخصیتی و رشد اخلاقی بودند که با

مسیر	ارزش	بوت	خطای استاندارد	حد بالا	حد پایین
روان‌آزردگی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی منفی	-۰/۱۲۶	-۰/۱۱۵۲	۰/۰۲۰۲	-۰/۱۵۲۱	-۰/۰۴۴۲
روان‌آزردگی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی مثبت	-۰/۰۶۵	-۰/۰۶۴	۰/۰۴۶۲	۰/۱۴۴	-۰/۰۲۵۷
برونگرایی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی منفی	-۰/۰۵۷	-۰/۰۵۲۹	۰/۰۳۲۶	۰/۱۱۷	-۰/۰۲۰۲
برونگرایی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی مثبت	۰/۰۶۶	-۰/۰۶۵۴	۰/۰۲۱۷	-۰/۱۰۲	-۰/۰۳۱۰
گشودگی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی منفی	۰/۱۰۹	۰/۱۰۸۸	۰/۰۳۰۴	۰/۰۶۲	۰/۱۴۸
گشودگی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی مثبت	۰/۱۲۹	۰/۱۲۸	۰/۰۳۱۹	-۰/۰۴۱	۰/۱۸۴
توافق‌جویی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی منفی	۰/۱۴۲	۰/۱۳۹	۰/۰۳۷	۰/۲۰۴	۰/۰۸۸
توافق‌جویی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی مثبت	۰/۰۴۱	۰/۰۳۸	۰/۰۲۷	۰/۰۸۸	-۰/۰۱۲
وظیفه‌شناسی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی منفی	۰/۰۴۷	۰/۰۴۲	۰/۰۳۵	۰/۱۰۷	-۰/۰۲۷
وظیفه‌شناسی با رشد اخلاقی از طریق نظم‌جویی هیجانی مثبت	۰/۱۷۴	۰/۱۷۲	۰/۰۴۱	۰/۲۵۶	۰/۱۱۰

گشودگی (۰/۱۰۹)، توافق‌جویی (۰/۱۴۲) در برگیرنده صفر نیستند و این یعنی اینکه نقش میانجیگرانه معنادار است. همچنین برای نظم‌جویی مثبت هیجان مسیر میانجی برای مولفه‌های شخصیتی

همانگونه که نتایج بدست آمده از بوت استرپ نشان می‌دهد دامنه بدست آمده در بوت استرپ برای مسیرهای میانجی برای نظم‌جویی هیجان منفی با مولفه‌های شخصیتی روان‌آزردگی (-۰/۱۲۶)،

شخصیتی و در بروز ناسازگاری‌ها و رفتارهای غیراخلاقی تحت عنوان به چشم می‌خورد. اما این که ارتباط و پویایی این عوامل چگونه است؟ نیاز به پژوهش‌های بیشتر و گسترده‌تر دارد.

References

1. Ahmadi, Habib (1380). A comparative study of the delinquent behavior of students of old and new system schools in Shiraz. *Journal of Humanities and Social Sciences of Shiraz University*, 2(20), 62-47.
2. Eslami, Ahmad Ali; Ghofranipour, Fazallah; Ghbari Bonab, Baqir; Shujai Zadeh, Dawood; Amin Shokravi, Farkhandeh; and Qazi Tabatabayi, Seyyed Mahmoud (1389). A theoretical model based on problem behavior theory to explain problem behaviors: focusing on the mediating role of psychosocial factors. *Social Security Studies*, 4(7), 59-81.
3. Bigi, Parvin (1389). Comparison of the effectiveness of cognitive-behavioral training and emotion regulation skills on the academic status of students with test anxiety. Master's thesis in clinical psychology, Mohaghegh Ardabili University.
4. Tawakli, Mohammad Baqir (2009). Investigating the relationship between mothers' employment and their children's social adjustment and academic performance in the elementary school of Sanandaj city. *Applied Psychology*, 3(4) 22-34.
5. Heydari, Asma (1385). Effectiveness of combined cognitive-behavioral and life skills intervention program training on stress reduction of high school students in Tehran. Master's thesis. Isfahan: Faculty of Educational Sciences and Psychology, Isfahan University.

(برونگرایی (۰/۰۶۵)، برای مولفه شخصیتی گشودگی (۰/۱۲۹) و برای مولفه وظیفه شناسی (۰/۱۷۴) معنی‌دار بوده است.

نتیجه گیری

در زمینه رشد اخلاقی امروزه نظریه‌های شناختی-اجتماعی حرف اول را می‌زنند. شناخت اجتماعی به ادراک، تفکر و استدلال درباره محیط، انسان‌ها و روابط انسانی اطلاق می‌شود (۱۸). به اعتقاد میلر^۱ (۱۹) شناخت اجتماعی به چگونگی درک افراد از افکار، قصد‌ها، احساسات، نظرات، رفتار افراد دیگر و نیز روابط اجتماعی از قبیل دوست‌یابی اشاره دارد که به سازگاری اخلاقی و انطباق او با محیط های مختلف کمک می‌کند. در عین حال نباید از این نکته غافل شد که شناخت، با ارتباط فرد با دنیای خارج آغاز می‌شود و اساساً یک محصول اجتماعی است (۲۰). از طرفی دیگر رشد هیجانی و عاطفی، که خود می‌تواند محصول دیگر واحدهای اجتماعی همانند خانواده باشد، امروزه سازگاری اخلاقی موفقیت‌آمیز افراد در عصر اطلاعات و انفجار علم و فناوری مستلزم آن است که او برای حل مسایل و تصمیم‌گیری مناسب، نه تنها از توانایی‌های شناختی و اجتماعی بلکه از مهارت‌های هیجانی کافی نیز بهره‌مند باشد تا از طریق سیالی اندیشه و مهارت‌های هیجانی کارآمد بتواند خود را با شرایط همواره متحول به نحوی مناسب سازگار نماید. سازگاری اخلاقی موفقیت‌آمیز افراد بسته به عملکرد یکپارچه توانش‌های شخصیتی و هیجانی دارد. در واقع توانایی‌های هیجانی در پرورش سازگاری با تجارب و حوادث تنش‌زای وقوع یافته، پیش‌بینی اهداف مطلوب در آینده و نیز رفتارهای اخلاقی مدارانه با استرس‌های مزمن نقشی اساسی دارد. افرادی که در رابطه با شناخت و تنظیم هیجانات خود دچار مشکل هستند و توانایی‌های لازم را برای تنظیم هیجاناتشان ندارند، در شرایط پر استرس از کنترل خوبی برخوردار نبوده، ماهیت استرس را با شدت بالاتری درک می‌نمایند و از سازگاری روان‌شناختی و اخلاقی کمتری برخوردارند (۲۱). برعکس افرادی که توانایی هیجانی بالاتری دارند و کنترل بیشتری روی هیجانات دارند از ویژگی‌هایی چون ارتباط بهتر با اطرافیان، ثبات عاطفی، شبکه‌های اجتماعی قوی‌تر برخوردارند. این توانایی‌ها با ناسازگاری‌هایی هم چون اعتیاد، مصرف الکل، فرار از منزل، رابطه عکس دارد (۲۲). با این رویکرد به آسیب شناسی رفتارهای غیراخلاقی؛ باید علل مربوط به ناسازگاری‌ها و رفتارهای انحرافی و غیراخلاقی را در محیط‌های اجتماعی و توانایی‌های شخصیتی و هیجانی - عاطفی جستجو کرد (۲۳). در بررسی های انجام شده در زمینه رشد شناختی- اخلاقی و رشد هیجانی و هم چنین سبب شناسی رفتارهای ناسازگارانه اخلاقی به عوامل مشترکی بر خورد می‌کنیم. از دید پژوهشگران در رشد توانایی شناخت اجتماعی ساختار فیزیکی خانواده (۲۴) پویایی‌های عاطفی و ساختار

¹- Miller

social and personality factors affecting the tendency towards vandalism among the students of Ahvaz city. *Iranian Journal of Social Development Studies*, 2(4), 17-26.

13. Niktash, Mohammad Hossein (1389). Determining the validity, reliability and standardization of the compatibility questionnaire of high school students in Karaj city. Master's thesis in general psychology, Allameh Tabatabai University.

14. Cheung, C., (2020). Environmental and cognitive factors influencing children's theory-of-mind development. Doctorate Dissertation. Canada: University of Toronto.

15. Dunn, J., Kendrick, C. (2017). The speech of two- and three-year-olds to infant siblings: "Baby talk" and the context of communication. *Child Language*,

16. Farhadian, M., Gazanizad, N., & Shakerian, A. (2011). Theory of Mind and Siblings among Preschool Children. *Asian Social Science*, 7(3),88-102.

17. Flavell, J., Miller, P. (1998). Social cognition. In D. Cognition, perception, and language. (5th edn), *Handbook of child psychology*, Volume 2 (pp. 851–898). New York: Wiley.

18. Garnefski, N., Kraaij, V. (2012). Relationships between cognitive emotion regulation strategies and depressive symptoms: A comparative study of five specific samples. *Personality and Individual Differences*, 9, 165-176.

19. Korkmaz, B. (2022). Theoty of mind and neurondevelopmental disorders of childhood. *Pediatric Research*, 69 (5), 101-108.

20. Kumar, S., Singh, J. (2021). Emotional Intelligence and Adjustment among Visually Impaired and Sighted School Students, *Asian Journal of Multidimen-*

6. Rajabi, Gholamreza; Chahardoli, Hojjat Elah and Attari, Yusuf Ali (1386). Investigating family performance and psychological-social atmosphere of class with maladjustment of high school students of Malair city. *Journal of Educational Sciences and Psychology of Shahid Chamran University of Ahvaz*, 3(2), 113-128.

7. Adeli Rad, Abdullah (1387). A comparative study of social factors related to vandalism among male students in the cities of Shiraz and Bushehr. Master's Thesis in Sociology, Faculty of Sociology and Social Sciences, Shiraz University.

8. Mashhadhi, Ali (2015). A comparative study of theory of mind abilities and mental retention of numbers in educable mentally retarded children and normal preschool children. Master's thesis in educational psychology, University of Tehran.

9. Mashhadhi, Ali; Hashemi Jozdani, Mahbubeh; and Hashemi Borzabadi, Hamira (2008). The theory of mind development and its relationship with social skills in children and adolescents with visual impairment. *Quarterly Journal of Applied Psychology*, 1(4), 82-94.

10. Moazzami, Shahla and Mahdavi, Mohammad (1388). Disruption in the developmental function of the family and delinquency of children and adolescents. *Scientific-Research Journal of Women's Research*, 3(2), 15-27.

11. Maktabi, Gholamhossein. Soltani, Abdullah. Boashaghi, Manijeh (2013). Examining the relationship between parental ties and self-expression with high-risk behaviors. *Journal of applied counseling*, 2: page 69-82.

12. Navah, Abdul Reza and Kopaei, Mohammad Baqir (2011). Investigating the

21. Pechorro, P., Ray, J. V., Barroso, R. Maroco, J., Gon, C., & Alves, R. A. (2016). Validation of the inventory of Callous-Unemotional traits among a Portuguese sample of detained juvenile offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, doi: 10.1177/0306624 X1455 1256.
22. Rebecca, R. (2018). Contributions of children's theory of mind, inhibitory control and social competence to school adjustment. A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy.
23. Reid, D. K., Hresko, W. P. (1996). A developmental study of the relation between oral language and early reading in learning disabled and normally achieving children. *Learning Disability Quarterly*, 3(4), 54-61.
24. Slomkowski, C., Yungillda, J., & Dunn, J. (2016). Young children's understanding of other people's beliefs and feelings and their connected communication with friends. *Developmental Psychology*, 32(3), 442-447.